

PM MKB VISION NORRTULL

Inledning och bakgrund

Undertecknad var i tidigare anställning uppdragsansvarig för framtagande av MKB för kulturmiljön för Vision Norrtull. Det uppdraget avslutades med att norra delen undantogs ur MKB:en för ev. vidare bearbetning. Växjö kommuns planarbete har fortskridit med detaljplanerna för Sigfridshäll och Byggmästaren vilka länsstyrelsen haft för granskning. Länsstyrelsens granskningsyttranden berör MKB:en och föreliggande uppdrag är att i detta yttrande förtydliga de frågeställningar länsstyrelsen tar upp.

Riksintressets tolkning och påverkan

I sitt yttrande skriver länsstyrelsen att MKB:en på ett tydligt sätt redovisar hur detaljplanerna påverkar riksintressets värden men också att *"Länsstyrelsen delar dock inte bedömningen och tolkningen i alla delar. Begreppen att det finns ett "skarpt möte" eller en "tydlig gräns" mellan stad och land inom riksintresset ger en felaktig tolkning av gällande riksintressebeskrivning. I beskrivningen tydliggörs snarare att det är "Gamla infartsvägar och stadens direkta övergång i öppen landsbygd i öster", som möter den planlagda stadsbebyggelsen."*

Länsstyrelsen anför vidare att *"Länsstyrelsen uppmärksammar att MKB:n inte omfattar de kumulativa effekterna för området inom Vision Norrtull utan här hänvisas endast till framtida fördjupningar. För att kunna göra en samlad bedömning av bebyggelseförändringar inom hela området krävs att även senare påverkan redovisas, t ex Norrtullsvägens anläggande. Påverkan på de gamla infartsvägarna till Växjö, som ingår i riksintressets värdebeskrivning, redovisas inte heller."*

Riksintressebeskrivningen i beslutet för riksintresset Växjö stad (G27) har lydelsen "Gamla infartsvägar och stadens direkta övergång i öppen landsbygd i öster." I den skrift *Växjö stad - Kulturmiljö av riksintresse* som länsstyrelsen i Kronoberg gav ut 2014 finns på sid 2 en kartbild där röd skraffering visar *Mötet stad och land* och detta ägnas också ett avsnitt på sidan 60-63. Om man kallar det för ett "skarpt möte", "tydlig gräns" eller "direkt övergång" spelar mindre roll – det är uttryck för samma värde, att staden mot öster direkt möter landsbygd tack vare att kyrkan ägt mark som staden inte kunnat bebygga.

När det gäller infartsvägarna behandlas dessa inte som riksintressanta i MKB:en vilket de borde behandlats som, däremot behandlas de som övriga värden. Skälet till att de inte behandlas som riksintressanta är att de infartsvägar som finns i utredningsområdet är helt bortbyggda, kraftigt ombyggda i sitt närområde eller endast finns kvar som en liten rest vilken kommer att bevaras.

Den norra infartsvägen landade i Norrtull vilket motsvarar dagens möte mellan Skolgatan och Norrgatan. Den norra infartsvägen började byggas bort och inlemmas i stadens rutnät i samband med att Östrabo municipalsamhälle inlemmades i Växjö stad år 1940. Idag återfinns den först norr om brandstationen som Gamla Norrtullsvägen.

Den södra infartsvägen, Ingelstadsvägen, ligger kvar i sitt tidigare läge men bebyggelsen är starkt varierande och vi har svårt att se att miljön har några värden som skulle påverkas av den föreslagna exploateringen. Ingelstadsvägen

behandlas också under kumulativa effekter och bedömningen är att fortsatt exploatering söderut inte skulle påverka riksintressets värden negativt.

Den östra infartsvägen är ombyggd med rondell och ny gatusträckning i form av Villagatan. I exploateringsområdet finns den kvar som Lillbacksgatan och längre österut som Risingevägen. Den östra infartsvägens tidigare typiska infartsbebyggelse har sedan 1940-talet till stor del rivits bort. Lillbacksgatan behandlas som övrigt värde i MKB:en och kommer i den föreslagna exploateringen att bevaras. Risingevägen ligger längre österut från exploateringsområdet och påverkas inte av exploateringen. Risingevägen behandlas under kumulativa effekter och då den gränsar ut mot Östrabo så är bedömningen att eventuell framtida exploatering kan - beroende på skala - medföra skada på riksintresset.

När det gäller Norrtullsvägens anläggande så medförde denna stor negativ påverkan på riksintresset. En ny gräns mot det öppna landskapet upp mot Östrabo skapades. I MKB:en hanteras exploateringen norr om Östregårdsvägen under flera punkter men då exploateringen inte ligger i linje med den fördjupade översiktsplanen som säger att "...någon ny bebyggelsefront längs Norrtullsgatan skapas inte" så har hela den norra delen undantagits ur MKB:en. Under Kumulativa effekter redovisas att all exploatering - oavsett skala - öster om Norrtullsgatan skulle medföra påtaglig skada på riksintresset. De bedömningar som gjorts i MKB:en för den föreslagna exploateringen väster om Norrtullsvägen kan ses som kumulativa effekter för norra delen av vision Norrtull.

Reglering av bebyggelsen och prövningsgrunder

Under rubrikerna Reglering av bebyggelsen yttrar sig länsstyrelsen om bestämmelser *"På plankartan har nu planbestämmelsen f tillkommit: "Bebyggelsens utformning är av allmänt intresse. Stor hänsyn ska tas till dess estetiska utformning och arkitektur". I planbeskrivningen anges att bestämmelsen införts för att: "Det centrala och exponerade sammanhanget kräver en hög arkitektonisk kvalitet och uttryck för att axla funktionen som solitärbyggnad utifrån omgivande karaktärsbyggnader och landskap. Länsstyrelsen anser att planbestämmelsen är för otydlig för att ge vägledning för hur bebyggelsen ska regleras med hänsyn till stadsbilden och den kulturhistoriska samt riksintressanta omgivningen."* och under Prövningsgrunder *"Utifrån denna skillnad lyfts en stor negativ konsekvens fram kopplat till riksintresset, då det reducerar den historiska läsbarheten. Den negativa konsekvensen minskar om byggnaden ges en gestaltning i modernistisk utformning."*

Här vill vi justera uttrycket modernistisk utformning till samtida utformning, avsikten är att utformningen inte ska vara i en sådan historisk stil som kan försvåra den historiska läsbarheten och förståelsen av riksintresset.

Resonemang kring bedömning av konsekvenser

Länsstyrelsen tar på flera ställen upp de bedömningar som gjorts om konsekvenser för riksintresset. För att förtydliga hur vi gjort våra bedömningar hänvisas till Riksantikvarieämbetets handbok *Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken* (RAÄ Rapport 2014-06-23). I ovannämnda handbok från Riksantikvarieämbetets diskuteras i del C *Att ta tillvara kulturmiljövårdens riksintressen* under kapitel 7 *Spannet mellan det möjliga och det otillåtna* det handlingsutrymme som finns vid tillämpning av hushållningsbestämmelsen – från att stärka det önskvärda till att förhindra det otillåtna. Handlingsutrymmet illustreras med följande bild:

	Förändring						
Områdets värden kommer att	förädlas	förökas	förstärkas	förlämnas	försvagas	förvankas	försvinna
Innebörd	förbättring			neutral påverkan	skada	påtaglig skada	
Förhållnings-sätt	Inspirera - stärka			Hänsyn	Hindra - lindra	Ej tillåtligt	
	Berika			Bruka varsamt	Minimera skadan	Undvika skadan	

Bild 7 Handlingsutrymmet vid tillämpning av hushållningsbestämmelsen – från att stärka det önskvärda till att förhindra det otillåtna.

Det framgår tydligt att åtgärder inom ett riksintresse, bedömningen av dessa och deras konsekvenser inte är svart eller vitt utan att det finns flera olika utfall längs en skala. Exempelvis kan en åtgärd berika och förstärka ett riksintresse, likaväl kan en åtgärd skada och försvaga ett riksintresse utan att för den skull vara påtaglig skada.

För riksintressen för kulturmiljövården utgörs riksintressegrunden av landskapets läsbarhet dvs möjligheterna att förstå och uppleva ett områdes riksintressanta kulturhistoriska sammanhang, så som det kommer till uttryck i landskapet. Avgörande för bedömningen av konsekvenser på ett riksintresse är i hur hög grad platsen fortsatt kommer att karaktäriseras av eller kunna återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet. I de fall den föreslagna åtgärden innebär att de riksintressanta uttrycken och karaktärsdragen, eller delar av dessa, förloras eller förvankas bör skadan bedömas som påtaglig.

I Växjö är det möjligheten att förstå och uppleva stifts- och residensstaden som utgör riksintressegrunden. Skadan på riksintresset utgörs av om de åtgärder som detaljplaneförslagen ger möjlighet till medför att möjligheten att förstå och uppleva stifts- och residensstadsmiljön förloras eller förvankas. De båda detaljplaneförslagen berör en begränsad del av riksintresset där det framförallt är siktlinjen mellan Östrabo och staden som är det huvudsakliga värdet. Infartsvägarna har i sammanhanget mindre betydelse. Vår bedömning är att detaljplaneförslagets åtgärder kan medföra att riksintressets värden försvagas men inte att riksintressets värden förloras eller förvankas.

Övriga synpunkter

Länsstyrelsen för flera resonemang av upplysande och rådgivande karaktär: *"Länsstyrelsen ser tendenser till att stadsdelen Östers karaktär förändras med större exploatering som har annan karaktär än den befintliga bebyggelsen. Länsstyrelsen gör bedömningen att det med koppling till miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö saknas alternativt behöver föras ett resonemang kring god byggnadskultur och estetisk utformning inom stadsdelen Öster där hänsyn tas till platsens förutsättningar. Kommunen bör även överväga att redovisa visionen för Östers utveckling i en fördjupad översiktsplan."* Undertecknad instämmer i dessa resonemang men konstaterar samtidigt att dessa inte berör riksintressanta värden.

Malmö 2017-11-28

WSP Sverige AB

Paul Hansson